

Advies over het ontwerpbesluit bij het gewijzigd Kunstendecreet

Op 6 juli 2018 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het decreet van 13 december 2013 houdende de ondersteuning van de professionele kunsten principieel goed. Op 9 juli vroeg Vlaams minister van Cultuur Sven Gatz de SARC om advies.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed behandelde deze adviesvraag tijdens de plenaire vergadering van 28 augustus 2018 en keurde dit advies definitief goed op 12 september 2018.

Situering

Na een evaluatie van het advies- en besluitvormingscyclus van het Kunstendecreet werd aangestuurd op een wijziging van het Kunstendecreet van 2013 en het bijhorende uitvoeringsbesluit. Op 20 juni 2018 werd het voorstel van decreet tot wijziging van het Kunstendecreet goedgekeurd in het Vlaams Parlement.

Voorliggend ontwerp van besluit bevat de bepalingen voor de uitvoering van het gewijzigd Kunstendecreet. Ten voordele van helderheid en leesbaarheid, besliste de Vlaamse Regering om een volledig nieuw besluit op te stellen.

Advies

Algemene indruk

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed blikte tevreden terug op het traject in aanloop naar de wijzigingen van het Kunstendecreet, waarvan dit besluit de uitvoering regelt. Hij is verheugd dat enkele belangrijke punten opgepikt werden. Een goed voorbeeld daarvan is dat in voorliggend uitvoeringsbesluit een 'deontologische code' voor beoordelaars wordt geïntroduceerd (art. 1, 3°).

Over dit uitvoeringsbesluit zelf werd echter geen overleg gepleegd met de sector. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt dat dit in de toekomst beter wordt opgevolgd, gezien het belang van de concrete uitwerking van een voor de sector dermate belangrijk decreet. In zijn advies signaleert de sectorraad enkele belangrijke knelpunten.

Artikelsgewijze opmerkingen

Art.3 Indiendata voor aanvragen

In het uitvoeringsbesluit wordt er voor gekozen om nog met slechts twee indienmomenten te werken: op 15 september en op 15 maart (i.p.v. indienmomenten in januari, maart en mei). De motivering daarvan is een *“planlast- en werkdrukvermindering voor commissies en administratie en voor de aanvrager een beslissing die ruim voor de start van het project meegedeeld wordt”*.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed meent dat deze inperking een negatieve evolutie is. Het voorstel toont te weinig begrip voor de praktijk. Artistieke ontwikkeling en projectmatige innovatie moet zich blijvend kunnen realiseren volgens andere tijdsdynamieken dan de agenda van administratie en instituties. Ondanks het feit dat de dekkingsperiode een heel jaar blijft, gaan er met slechts twee indienmomenten structurele kansen op flexibiliteit en dynamiek verloren: de aanvrager moet veel langer op voorhand plannen. Herkansen is niet langer mogelijk zonder een project een jaar vooruit te schuiven. De raad vraagt daarbij vooral aandacht voor de jonge kunstenaars of artistieke ontwikkelingen die zich niet inpassen in de routine van een organisatie. Deze bepaling uit het voorontwerp van besluit leidt volgens de raad tot onnodige ‘verproceduralisering’ en fruikt de soepelheid van projectmatig werken.

De sectorraad uit ook zijn ongenoegen over de communicatie: kunstenaars kregen vlak voor de zomer te horen dat zij in september al moesten indienen (i.p.v. januari). De wijziging werd onduidelijk gecommuniceerd en werd uitgestuurd nog voor ze definitief gestemd was. Een overgangsmaatregel ontbrak in eerste instantie, later werd die, na aandringen door de sector, enkel voor beurzen en kleine projecten toegevoegd. De sectorraad is dankbaar voor die aanpassing maar dringt er op aan dat er over beslissingen die zo’n grote en directe impact hebben voldoende ruim en tijdig overleg wordt gepleegd.

Art. 28 Norm over het percentage eigen inkomsten voor organisaties die een werkingssubsidie ontvangen

Als een aansporing voor organisaties om meer eigen middelen te genereren en om een signaal te geven aan de gemeenschap, verhoogt het uitvoeringsbesluit in art. 28 de norm van het percentage eigen inkomsten voor de functies productie en presentatie naar 20% en voor de functies ontwikkeling, participatie en reflectie naar 7,5%. Daarnaast wordt een ‘comply-or-explain-regel’ toegevoegd: als de norm niet kan gehaald worden, kan dit worden toegelicht zodat daarmee bij de controle rekening kan worden gehouden.

Het betreft een maatregel waarbij organisaties in het uiterste geval hun subsidies kunnen verliezen en die dus een potentieel zeer grote impact heeft. De sectorraad betreurt dan ook dat hierover geen overleg werd gepleegd met de sector en dat er geen rekening werd gehouden met de variaties in de marktwerking, die voor iedere sector anders is en waarbij ook geografische of andere verschillen een rol kunnen spelen.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt aandacht voor een aantal organisaties waarbij het verwerven van eigen inkomsten inherent problematisch is, bv. binnen de sociaal-artistieke praktijk of voor educatieve initiatieven. Daarnaast meent de sectorraad dat er grondig onderzoek moet gebeuren naar de impact van deze maatregel op de verschillende sectoren met elk hun eigen businessmodel. Een differentiatie kan volgens de sectorraad nodig zijn, zeker met het oog op het behoud van een van de fundamentele principes van het Kunstendecreet, namelijk het experimentele karakter van de kunsten en de kunstenuorganisaties.

Organisaties kunnen in principe gebruik maken van de ‘comply-or-explain’-regel, maar de modaliteiten daarvan zijn onduidelijk. De sectorraad vreest dat deze maatregel de zwakken enkel nog verder zullen verzwakken, en pleiten voor een afsprakenkader over welke argumenten aanvaard zullen worden, onder welke omstandigheden organisaties hun subsidie zouden kunnen verliezen en hoe organisaties verhaal kunnen uitoefenen bij een eventuele schrapping.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt het belangrijk dat organisaties voor wat betreft de operationalisering van hun missie en visie zo dicht mogelijk bij hun DNA kunnen blijven en niet door derden verplicht worden om oneigenlijke praktijken te ontwikkelen die enkel en alleen moeten dienen om aan deze normen te beantwoorden. Het zoeken naar aanvullende financiering kan de maatschappelijke opdracht niet in de weg staan en de kern van de werking dient gegarandeerd te blijven.

Aandachtspunten bij de beoordeling van aanvragen

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed stelt vast dat het huidige beoordelingssysteem kwetsbare punten heeft. Een correcte inschatting en interpretatie van aanvragen door beoordelaars is cruciaal. In dat opzicht blijft de raad pleiten voor een gedegen opleiding voor de beoordelaars en wijst hij op twee specifieke pijnpunten:

- In de praktijk – door een discrepantie tussen het aantal aanvragen en de beschikbare middelen – worden vaak enkel projecten of organisaties met de beoordeling ‘zeer goed’ gehonoreerd. Zo gaat er echter veel potentieel verloren. Met name meer controversiële projecten, waarbij er grotere discussie is tussen de commissieleden, zullen daarom vaker uit de boot vallen. Zij bevatten echter net de potentie voor innovatie, zijn misschien wel het meest interessant. De sectorraad vindt deze tendens problematisch.
- De raad signaleert dat er verwarring bestaat over eenjarige en meerjarige beurzen in de beoordelingscommissies. Steeds meer structureel gesubsidieerde organisaties leiden kunstenaars naar dat systeem toe, terwijl beurzen een van de weinige vrijplaatsen zijn waar een individuele kunstenaar een beroep op kan doen zonder back-up van een structuur. Dit dreigt uitgehold te worden.

Samenvattend

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed signaleert in zijn advies een aantal tekortkomingen in het ontwerpbesluit. Hij wijst er op dat over het uitvoeringsbesluit zelf eigenlijk geen overleg werd gepleegd met de sector. Dit wekt verbazing, aangezien het uitvoeringsbesluit toch nog een aantal knelpunten bevat zoals het aanpassen van de indiendata voor aanvragen (Art.3) en de norm over het percentage eigen inkomsten voor organisaties die een werkingssubsidie ontvangen (Art.28). De leden vragen ook meer aandacht voor het beoordelingssysteem in de praktijk.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Herman Baeten, voorzitter

Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter

Nai Han Lau, secretaris